

AVRUPA BİRLİĞİ, KIBRIS VE TÜRKİYE

Ahmet C. GAZİOĞLU*

Kıbrıs Cumhuriyeti henüz ilân edilmeden yaşanan 18 aylık ‘geçici dönem’ esnasında, Batı Avrupa’da çok önemli bir tarihi olay yer almaktaydı. Bu olay, bugün Avrupa Birliği (AB) denilen kuruluşun oluşumundaki ilk adım olan ve ‘Avrupa Ekonomik İşbirliği organizasyonu’ adıyla başlatılan hareketti. İlk ‘Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT)’, ‘Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)’ ve ‘Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM)’ olarak üç alanda işbirliği sürecine geçilmişti. Daha sonra, 25 Mart 1957 yılında imzalanan Roma Antlaşması ile altı Batı Avrupa Ülkesi, Avrupa Ekonomik Topluluğunu oluşturmaya karar verdi. Bu antlaşma 1 Ocak 1958’de yürürlüğe girdi.

Roma Antlaşması’nın esas amacının, Batı Avrupa’da ilkin bir ekonomik topluluk, sonra da hem ekonomik, hem de siyasi bir bütünleşme yaratmak olduğunu okuyup öğrendiğimde, bu girişimin Avrupa’da barış ve refah yolunda ne kadar önemli bir adım olduğunu düşünmeye ve ‘*inşallah bir gün Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs Cumhuriyeti de bu birlik içinde olur*’ dileğini ilkin kendi gönlümde, sonra da yazılarımda ve arkadaşlarla yaptığımız sohbet toplantılarında tekrarlamaya başladım.

O günden beri inancım şu olmuştur:

‘Hem Türk-Yunan ilişkilerinin, hem de Kıbrıs sorununun kalıcı bir barışa ulaşması, ancak her üç ülkenin de bir gün (1960’lardaki adıyla) Avrupa Ekonomik Topluluğu’na üye olmalarıyla gerçekleşebilir. Hatta bu yoldan gidilerek Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs arasında bir federasyon oluşabilir. İşte o zaman, bugün yaşamakta olduğumuz sorunlar ve sıkıntılar da ortadan kalkar.’

---

* Lefkoşa’da Kıbrıs Araştırma ve Yayın Merkezi’nin (CYREP) kurucusu ve Genel Yayın Yönetmenidir. Ayrıca KKTC Cumhurbaşkanlığı Siyasi Araştırma ve Tanıtma Özel Danışmanı olarak da görev yapmaktadır. Kıbrıs sorunuyla ilgili, İngilizce ve Türkçe olarak yayınlanmış kitapları ve makaleleri vardır.

1960'lı yıllarda bu görüşe katılmayanlar beni aşırı iyimserlik içinde, olmayacak duaya amin diyen bir hayalperest sanmışlardı.

Ben ise, Batı Avrupa'da başlayan bu sürece, iki Anavatanla Kıbrıs'ın birlikte katılmalarının siyasi ve ekonomik yararlarının ve bölgemizde gerçek barışa yapacağı katkıların hayalini kurmaya, heyecanını duymaya ve bunu bir vizyon olarak benimsemeye yıllarca devam ettim.

HALEN AYNI GÖRÜŞTEYİM

Sözü daha da dağıtmadan şunu söylemek istiyorum: Özellikle Roma Antlaşmasını okuyup oradaki güzel ideali benimsediğim günden, yani son 40 yıldan beri, Avrupa Birliği hareketinin yanında oldum. Bu hareketi destekleyen yazılar yazdım. Halen de aynı görüşteyim. 1960'da olduğu gibi, bugün de hem Türk-Yunan uzlaşmazlığının, hem de Kıbrıs sorununun kalıcı çözümünün, gerçek dostluk ve işbirliğinin, barış ve refahın, ancak her üç ülkenin de Avrupa Birliği'ne üye olmaları ile gerçekleşebileceği derin inancımı içtenlikle kalbimde ve kafamda taşımaktayım. Bundan sonraki yaşamımda bu inancımı değiştireceğimi sanmıyorum. Çünkü, sık sık fikir ve inanç değiştiren bir yaratılışa değilim.

Şimdi, yıllar öncesine ait bu anımı ve AB ile ilgili görüşümü böylece belirttikten sonra günümüze dönmek istiyorum.

KARAR İKİ HALKA AİTTİR

Bugün, sırf siyasi avantaj sağlayarak adadaki Türk toplumunu daha da yalnızlığa, daha da ekonomik ve politik çıkmazlara sürüklemek, böylece bir yandan **'Kıbrıs'ın tümünde Helenizmin mutlak egemenliğini kurmak'** öte yandan Türk-Yunan uyuşmazlığı konularında **Türkiye'yi sürekli köşeye sıkıştırmak** için AB üyeliğini bir manivela ve bir şantaj aracı olarak kullanmak peşinde olan, iyi niyetten, dostluk ve işbirliği duygusundan yoksun Rum-Yunan ikilisinin ve onların aldattığı bazı Batılı çevrelerin Türk tarafına hazırladığı AB tuzağını görüp göstermekle, sözünü ettiğim inancımın saptığım yargısına elbette varılamaz.

Kıbrıs'ta iki devletin varlığına, siyasi eşitliğine dayalı bir anlaşmaya varıldıktan sonra kurulacak yeni federal veya konfederal Cumhuriyetin AB üyeliği elbette gündeme gelebilir. Gelmelidir de! Ama bunun kararını vermek, Kıbrıs'ın kaderinde ve egemenliğinde bininci derecede hak ve söz sahibi olan adadaki iki ulusal halka düşmektedir.

Bu da, ancak iki tarafta, ayrı ayrı düzenlenecek halk oylaması (*referandum*) ile gerçekleştirilebilir. Yani, Kıbrıs Türk ve Rum Halklarına, AB üyeliği veya adanın geleceğiyle yakından ve doğrudan ilgili bu tür kararları dıştan empoze etmek girişimleri asla kabul edilebilir değildir. Zaten bu önemli husus, bir önceki BM Genel Sekreterinin raporlarında da yer almış, Gali Fikirler Dizisi'nin 92. paragrafında açıkça belirtilmiştir.

TEMEL İLKELER VE HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ

Bilindiği gibi, 1960 anlaşmalarının ve Kıbrıs Cumhuriyeti anayasasının en temel ilkeleri de bunu gerektirmektedir. Bugün, varlık nedenini bu anlaşmalara ve 1960 anayasasına dayandırmakta olan, bu anlaşmaların geçerliğini yitirmesi durumunda varlık nedeni de ortadan kalkan, fakat dünya bu gerçeği gözardı ettiği için 'Kıbrıs Cumhuriyeti' olarak tanınmaya devam eden **adanın güneyindeki sahte devletin Kıbrıs Türk halkını asla temsil etmediğini ve edemeyeceğini hala bilmeyen mi var?**

Güney'deki *de-facto* devletin tek dayanağı olan 1960 anlaşmaları ve anayasasının temel ilkelerinin geçerliği ise hukuken devam etmektedir. Durum bu olduğuna göre, **Uluslararası hukuka saygılı ve hukukun üstünlüğüne inanan Batılı ülkelerin, Rum yönetiminin 1960 anlaşmaları ve anayasasına aykırı ve tek yanlı olarak yaptığı üyelik başvurusunu kabul edip, tüm Kıbrıs adına bu yönde ikili müzakereler başlatmaları ve Kıbrıs'ın üyeliği konusunda bu kadar çelişkili, bu kadar seviyesiz ve bu kadar ilkesiz bir ahlâk bunalımına düşmeleri cidden üzücüdür.**

Bilindiği gibi bu kısıtlamalar, Kıbrıs anayasasına geçirilmiş (madde 50 ve 57) ve Garanti Antlaşmasına da 'madde I, paragraf 2' olarak şu şekilde girmiştir:

"Kıbrıs Cumhuriyeti, herhangi bir devlet ile tamamen veya kısmen, herhangi bir siyasi veya ekonomik birliğe katılmamayı taahhüt eder. Bu itibarla herhangi bir devlet ile birleşmeyi veya dolayısıyla, bunu teşvik edecek her nevi hareketi yasak ilân eder."

Burada açıkça görüldüğü gibi, amaç enosis ve taksimi önlemek ve Türk-Yunan dengesini korumaktır. Halbuki Kıbrıs'ın AB'ye üyeliği bu dengeyi bozmakta, enosis kapıları açmaktadır.

Türk ve Yunan Dışişleri Bakanları Zorlu ve Averoff, 11 Şubat 1959 günü, Kıbrıs sorununa çözüm olarak üzerinde anlaşmaya vardıkları hususla-

rı İngiliz hükümetine anlatmak için Londra'da düzenlenen toplantıda, Kıbrıslı Rum Cumhurbaşkanı ve Kıbrıslı Türk Cumhurbaşkanı yardımcısına tanınan veto hakkıyla ilgili konulara da değinerek, **"Türkiye ve Yunanistan'ın her ikisinin de üyesi bulunduğu uluslararası kuruluşlarla antlaşmalara Kıbrıs'ın katılmasının veto edilmeyeceğini"** belirtmişlerdi.¹

Bu toplantıya katılan İngiliz Devlet Bakanı Lord Perth'in, Kıbrıs'ın dış politikasına ilişkin söz konusu veto hakkı ile ilgili daha ayrıntılı bilgi istemesi üzerine ise Yunan Dışişleri Bakanı Averoff kendisine şu yanıtı vermişti:

"Teorik olarak Kıbrıs Cumhuriyeti'nin dış politikası serbest olacaktır. Fakat, uygulamada veto mekanizması işleyecek ve bu politikanın ancak Türkiye ve Yunanistan'la anlaşarak belirleneceği ve uygulanabileceği böylece güvence altına alınacaktır."

KISITLI BAĞIMSIZLIK

Kıbrıs'ın bağımsızlığını bazı alanlarda kısıtlamanın ana nedeni, 1923 Lozan Antlaşması ile bölgemizde kurulan Türk-Yunan dengesinin, müzakeresi yapılmakta olan Kıbrıs anlaşmaları ile de korunması, hatta daha da pekiştirilmesi, böylece gereksiz yere iki ülke arasında yeni bir sürtüşme ve gerginlik yaratılmasının önlenmesi idi.

Türk ve Yunan Dışişleri Bakanlarının, bu amaçla üzerinde anlaşmaya vardıkları kısıtlayıcı koşulların başlıcaları şunlardı:

a) Rum Cumhurbaşkanı ve Türk Cumhurbaşkanı Yardımcısı'nın **dışişleri, savunma ve güvenlik konularında** çıkarılacak yasalar ve alınacak kararlar üzerinde kesin **veto** hakkının bulunması,

b) **Enosis ve taksimin yasaklanması,**

c) Türkiye ve Yunanistan'ın ikisinin de üye olmadığı uluslararası kuruluşlara, **her iki anavatanın da rızası alınmadan Kıbrıs'ın üye olamayacağı.**

Kıbrıs Rum Yönetiminin tek yanlı olarak tüm Kıbrıs adına AB'ye üyelik başvurusu yukarıda belirtilen kısıtlayıcı koşulların tümüne de ters düşmektedir. Zira üyeleri arasında hem ekonomik, hem de zamanla siyasi entegrasyonu öngören AB'ye Kıbrıs'ın üye olması, Yunanistan'ın üye bulunduğu bu kuruluş kanalı ile adanın Yunanistan'la entegrasyonunu, yani

¹ FO371/144640; 11 Şubat 1959'da Londra'da yapılan toplantı tutanağı.

birleşmesini, bütünleşmesini gerçekleştirecektir. Bu da, 1960 antlaşmaları-na ve anayasasına aykırı bir durumdur.

AB ÜYELİĞİ ENOSİSTİR

12 Şubat 1959 günü, Londra'da yapılan ikinci toplantı esnasında, yine Lord Perth'in bir sorusu üzerine, Türkiye ve Yunanistan'a Kıbrıs karşısında ayrıcalıklı, fakat eşit düzeyde ekonomik haklar (MFN) tanınmasının nedeni izah ederken Averof şöyle demişti:

*"Bundan amaç, üç ülke (Türkiye, İngiltere, Yunanistan) dışındaki diğer ülkelerle Kıbrıs'ın daha elverişli (more favourable) ikili anlaşmalar yapmasını, ayrıca, Türkiye veya Yunanistan'ın Kıbrıs'ta diğerinden daha avantajlı ekonomik durumlar elde etmesini, örneğin, Yunanistan'ın bir nevi ekonomik enosisi gerçekleştirmesini önlemektir."*²

Halbuki, daha geçenlerde güney Kıbrıs'ta iktidarda olan ve Rum lideri Kliridis'in kurduğu DİSİ partisinin bugünkü başkanı olan Nikos Anastasiadis, partisinin üniversite öğrencileri kolu *photoporia*'nın 22 Mart 2001 tarihinde Atina'da düzenlediği etkinlikte yaptığı konuşmada, "**Kıbrıs'ı AB ile birleştirmekle Yunanistan'la da birleştirmiş oluyoruz**" demiştir.

1960 antlaşmaları, anayasası ve uluslararası hukuka aykırı bu tür açıklamalar, Rum liderliğinin AB'ye üyelik başvurusu ile güttükleri amacın, Yunanistan'la birleşmek, yani **AB şemsiyesi altında Enosisi gerçekleştirmek** olduğunun açık kanıtıdır. Yani Rum tarafı, bilerek ve kasten, Yunan şantajlarına boyun eğen AB'yi de arkasına alarak 1960 antlaşmalarını, yani uluslararası hukuku pervasızca çiğnemektedir.

Halbuki, adanın bir başka ülke ile doğrudan ve dolaylı olarak birleşmesi bir yana, böyle bir durumu teşvik edici nitelikteki davranış ve hareketler de yasaklanmış bulunmaktadır. Demek ki, Kıbrıs adına AB'ye üyelik başvurusu, anayasadaki veto kapsamına giren dışişleriyle ilgili bir konu olması yanında, enosis yol açan niteliği ile de uluslararası antlaşmalara ve hukuka aykırıdır.

O halde karşı taraf, AB üyeliğini barış ve dostluk için değil, sinsi ve yayılmacı emellerinin gerçekleşmesi için bir araç ve bir kılıf olarak kullanmak niyetini açıkça ortaya koyarken, Türk tarafının ham hayallere kapıl-

² İngiliz Dışişleri Bakanlığı'nda, 12 Şubat 1959'da yapılan ikinci toplantının tutanağı. RGC1073/28.

mak, boş vaatlerle avunmak yerine daha gerçekçi olması ve bazı karşı önlemler alarak hukukun üstünlüğü ilkesini devamlı öne çıkarması gerektiğini asla göz ardı edemeyiz.

BAKINIZ ONLAR NEYİN PEŞİNDE

Bakınız, biz 1960 anlaşmalarının ve anayasanın temel ilkelerine bağlı kalınması, hukukun üstünlüğüne saygı gösterilmesi gibi çağdaş ve uzlaşıcı bir yaklaşım içinde iken Rum-Yunan ikilisi neyin peşindedir? İşte birkaç örnek:

- Bağımsızlığımızı, özgürlüğümüzü ortadan kaldırmak için KKTC'ye ve Kıbrıs Türk halkına karşı, kendi ambargolarına ek olarak, Avrupa'nın ambargo uygulaması girişimlerini başlattılar ve bu yönde Avrupa Adalet Divanı'ndan, 1994'te, siyasi bir karar çıkardılar.

Böylece **KKTC'de yetiştirilen narenciye ve tarım ürünlerinin AB ülkelerine satışı önlediler.**

- Dış dünya ile iletişim ve ulaşım olanaklarımızı geliştireceği, Kuzey'de ayrı bir yönetimin varlığını dünyaya kanıtlayacağı, ekonomik ambargoları hafifleteceği düşüncesiyle **BM Genel Sekreterinin hazırladığı Güven Yaratıcı Önlemler (GYÖ) paketinin uygulamasını önlediler.**
- Yıllar süren müzakereler sonucu üzerinde görüş birliği sağlanarak masaya konulan ve kalıcı bir anlaşmanın ana ilkelerini içeren temel görüşleri, bir çırpıda ellerinin tersi ile iterek, hiç gündemde yokken, AB üyeliğini öne çıkardılar ve bunu bir önkoşul halinde getirdiler.
- BM gözetimi altındaki çözüm ve uzlaşma görüşmeleri devam ederken, esas niyetlerinin barış ve uzlaşma olmadığını kanıtlayan biçimde ve **ORTAK SAVUNMA DOKTRİNİ adı altında saldırı amaçlı askeri hazırlıklara başladılar.** Bu çerçevede günde ilkin bir, sonra iki milyon dolara kadar para harcayarak üstün teknoloji ürünü silâhlar, roketler, tanklar vs. almaya başladılar.
- Saldırgan ve adanın tümüne egemen olma niyetlerini açığa çıkarmakta hiçbir sakınca görmeyerek **Kıbrıs'ta, Yunanistan'a deniz ve hava üssü olanağı yarattılar.** Nitekim, Baf'ta hava ve Terazi'de deniz üssünün inşaatı tamamlanmış bulunmaktadır. Baf askeri hava üssüne Yunan eski başbakanlarından ve bugünkü Dışişleri Bakanı Yorgo Papandreou'nun babası Andreas Papandreou'nun adını verdiler.

- Sınırlarda başlatılan kışkırtıcı şovence hareketleri, bayrak yakma, taşlama, **ara bölgede gerginlik yaratma olaylarını teşvik ederek örgütlemeyi devam ettirdiler.**

Çok kısa süre önce, (Mart 2001'de), silahlanma masraflarını karşılamak üzere, 1996-2000 yılları esnasında Yunanistan'ın Kıbrıs Rum yönetimine 580 milyon dolar yardım yaptığının Rum Savunma Bakanı tarafından açıklanmış olması da, Rum-Yunan ikilisinin neyin peşinde olduğunu açıkça göstermektedir.

Bu hareketler, barış ve uzlaşmanın yolunu tıkamaktan başka hangi işe yarar ki?

Bu düşmanca davranışlar, siyasi eşitliği, iki kesimliliği, karşılıklı güveni öngören federal bir çatının oluşmasına ve her iki toplumun böyle bir çatı altında birlikte AB üyesi olmasına katkıda bulunabilir mi?

ADİL, PRATİK VE AKILCI YOL

Sözde Kıbrıs Cumhuriyetinin AB üyeliğinin gerçekleşmesine bu kadar çok istekli olanlar, bunun bedelini Türk toplumuna ödetmek ve uluslararası hukukun üstünlüğünü çiğnemek yaklaşımından derhal vazgeçmelidirler. **Bir çözümden sonra Kıbrıs'ın AB üyeliğinin gerçekleşmesi için en uygun, en adil, en pratik, en akılcı yolun, kurulacak yeni konfederal Kıbrıs Cumhuriyeti'ni Türkiye ile birlikte ve eş zamanda AB'ye üye yapmak olduğu artık anlaşılmalıdır.**

Aslında tüm AB üyeleri, Kıbrıs Rum başvurusunu desteklese bile, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin garantörü olan İngiltere'nin, Garanti Antlaşmasının kendisine yüklediği sorumluluk ve 1960 anlaşmalarının müzakeresi esnasında, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin uluslararası kuruluşlara üyeliği konusunda üzerinde görüş birliği sağlanan ilkeye saygı göstermesi ve Kıbrıs Rum yönetiminin AB'ye başvurusunun müzakeresini engellemesi gerekmektedir. **Adada iki toplumun, üzerinde uzlaşmış bir düzenleme içinde, yeniden merkezi yönetimi paylaşacakları güne kadar AB'ye üyelik konusunun ertelenmesini sağlaması, İngiltere için ahlâki ve yasal yönden kaçınılmaz bir görevdir.** Çünkü Türkiye ve Yunanistan'ın birlikte üye olmadıkları herhangi bir uluslararası siyasi, askeri ve ekonomik kuruluşa Kıbrıs Cumhuriyeti'nin üye olamayacağını belirten ilkenin ve antlaşmanın altında İngiltere'nin de imzası vardır.

Kıbrıs'ın, Türkiye ile Yunanistan'ın birlikte üye olmadıkları uluslararası kuruluşlara katılmasını önleyen ilke ve koşulu da içeren 1960 anlaşmalarının, Doğu Akdeniz'de ve özellikle Kıbrıs'ta, Türkiye ve Yunanistan arasında yarattığı yaşamsal önemdeki denge açısından ne kadar geçerli olduğunu, bugünkü dünyamıza ve yakın çevremizdeki gelişmelere bakarak anlamak mümkündür.

KONUVA SICAK BAKIYORUZ

Durum bu olmakla beraber, Kıbrıs Türk tarafı, AB'ye üyelik konusunda Klerides'in ileri sürdüğü gibi, katı bir tutum içinde değildir. Aksine, Türkiye de, KKTC de, AB'ye üyelik konusuna sıcak bakmaktadır. Bunun tek koşulu, Kıbrıs Rum yönetiminin, tüm Kıbrıs adına yaptığı yasa dışı başvurunun işleminden kaldırılması ve ancak Kıbrıs'ta çözüme varıldıktan ve her iki halkın onayının alınmasından sonra, iki tarafın ortak başvurusu şekline dönüştürülmesi ve ancak o zaman müzakere edilmesidir.

Daha Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluş müzakereleri yapılırken, bundan 42 yıl önce İngiltere, Türkiye ve Yunanistan, sonra da Kıbrıs Türk ve Rum taraflarınca üzerinde anlaşmaya varılan bu ilkeye uyulduğu takdirde, AB'ye üyelik konusu bir sorun olmaktan derhal çıkacak ve Kıbrıs'ta anlaşma sağlanması yolunda daha güvenli ve daha sık adımlar atılabilecektir.

Önemli olan, uzlaşma zeminini yaratmak ve kurulacak yeni Kıbrıs Cumhuriyeti olarak, 1960 anlaşmalarının öngördüğü ilkeleri de dikkate alarak, AB'ye girmektir. Bu nedenle Rum tarafının tek yanlı ve yasadışı başvurusunun şimdilik dondurulması ve öncelikli konulara el atılması gerekmektedir. Bu da, uzlaşma müzakerelerinin zeminini hazırlamaktır. Yoksa tarafların üzerinde anlaşarak kuracakları yeni Kıbrıs Cumhuriyeti ortaya çıkmadan önce AB üyeliği ile uğraşmak, arabayı atın önüne koymaktır; iyi niyet ve ciddiyetten yoksun bir davranıştır.

FİKİRLER DİZİSİNDE AB ÜYELİĞİ

Denktaş, BM Genel Sekreterine yıllarca önce yazdığı bir mektubunda, AB konusundaki olumlu davranışımızı yinelemekte ve şöyle demektedir:

"Bir alternatif yaklaşım olarak, Klerides'e şunu önerdim: Eğer federasyon kurmak hedefimizi gerçekleştirsek, Federal Cumhuriyetin

AB'ye üyeliği için 'FİKİRLER DİZİSİNDE ' öngörülen ve Vasiliu ile üzerinde anlaştığımız koşullara uymayı kabul etmekteyim. Fikirler Dizisinin 92. paragrafında şöyle denilmektedir:

“Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üyelikle ilgili konular üzerinde tartışılarak anlaşmaya varılacak ve varılan bu anlaşma ayrı referandumlarla iki toplumun onayına sunulacak.”

Denktaş, mektubunda, bu görüşe bağlılığımızı yinelemekte ve ilke olarak, AB üyeliğine karşı çıkmamaktadır. Buna karşın Rum lideri Klirides, şimdi, soruna kapsamlı bir çözüm bulunmadan, AB üyeliğinin Kıbrıs Türk tarafınca da desteklenmesini ve böylece yaptıkları başvurunun müzakeresinin tamamlanıp Avrupa Birliği kapılarının bu sahte devletin adı altında Rumlara açılmasını istemekte, bunda ısrar etmekte, Türk tarafıyla başka hiçbir konuyu görüşmeyeceğini tekrarlayıp durmakta ve üstelik hiç çekinmeden AB üyeliğinin gerçekleşmesi ile HELENİZMİN Kıbrıs'ta zafere ulaşacağını açıklamaktadır.

DEMOKLES'İN KILICI

AB'nin, 1999 Aralık ayında, Helsinki'de Türkiye'nin üyeliğe aday ülke olarak kabulü kararının son paragrafını Kıbrıs konusuna ayırması da aslında sorunun çözümünde yardımcı ve teşvik edici nitelikte değildir. Aksine, bir tehdit unsuru olarak düşünüldüğü söylenebilir. Çünkü, Türkiye'nin AB üyeliğine aday ülke olarak kabul edilmesi ile Kıbrıs sorununun çözümü ve Güneydeki Rum yönetiminin üyeliği konularını birbiriyle ilişkili kılmakta ve böylece Ankara'nın Kıbrıs'ta bazı ciddi ödünler vermesini zorlamak niyetini açığa çıkarmaktadır.

Bilindiği gibi Türkiye ile ilgili Helsinki kararının son paragrafında, **Kıbrıs'ta bir çözüme varılmadığı takdirde, bunun Kıbrıs'ın AB üyeliği için bir engel oluşturmayacağı, fakat üyelik aşamasına gelindiğinde ilgili tüm faktörlerin de dikkate alınacağı belirtilmektedir.** Bundan da maksat, Kıbrıs sorununu Türkiye'nin AB üyeliği sürecinde, 'DEMOKLES'İN KILICI' gibi kullanmak ve Ankara'yı ödün vermeye zorlamak niyetidir.

Halbuki Türk tarafı, adanın tümünü temsil etmeyen Güney Kıbrıs'taki *de-facto* Rum yönetiminin tüm Kıbrıs adına söz söylemek hakkına sahip olmadığını dile getirmekte ve AB ile Rum Hükümetinin yaptığı ü-

yelik müzakerelerinin hiçbir yasal dayanağı olmadığı görüşünü, uluslararası hukuk ve antlaşmalar çerçevesinde haklı bir tez olarak ileri sürmektedir.

ÖZEL BİR DÜZENLEME

Türk tarafı, müzakereler yoluyla Kıbrıs'taki iki halkın ve iki yönetimin egemen eşitliğine dayalı bir uzlaşma sonucu kurulacak yeni bir Kıbrıs Cumhuriyeti'nin, belirli koşullar yerine getirildiği takdirde, AB'ye üyeliğine karşı değildir. Bu yönde birçok kez yinelenen açıklamalar, resmi bildirimler vardır. Nitekim 31 Ağustos 1998'de, Denктаş'ın açıkladığı önerilerde, AB üyeliği konusunda belirtilen Kıbrıs Türk görüşü aynen şöyledir:

"Kıbrıs Konfederasyonu, iki tarafın ortak mutabakatı olduğu takdirde, Avrupa Birliği'ne katılım politikası izleyebilecektir. Türkiye'ye, AB'ye tam üyeliği gerçekleşene kadar, özel bir düzenleme ile Kıbrıs Konfederasyonu'na ilişkin olarak AB üyesi ülkelere tanınan tüm hak ve yükümlülükler aynen tanınacaktır."

Burada açıkça belirtildiği gibi AB üyeliği için önce adada konfederal içerikli bir çözüme varılması gerekmektedir. Yani, **önce Kıbrıs'taki iki devlet esası dikkate alınarak müzakereler yoluyla Kıbrıs sorunu çözümlenecek; Kıbrıs dışı karşı bir, fakat içte iki devletten oluşan bir statüye kavuşturulacak ve bu yöntemle gerçekleştirilecek birleşik Kıbrıs'ın AB üyeliği için gerekli çalışmalar başlatılacak.**

Bu esnada Türkiye üyelik için hazır değilse, Türkiye'nin üyeliği gerçekleşinceye kadar özel bir düzenleme ile, AB üyelerine, örneğin Yunanistan'a Kıbrıs'ta tanınan tüm hak ve yükümlülüklerin, Türkiye'ye de tanınması istenecektir.

- Niçin?

-Çünkü, **Türkiye'nin Kıbrıs'ta uluslararası hukuktan kaynaklanan yasal hakları vardır.** Kıbrıs'ın AB üyeliği ile, bu hakların ortadan kaldırılması veya sulandırılması amacını güden Bizans oyunlarının önlenmesi gerekmektedir. Bu da, ancak yukarıda belirtilen bir düzenleme ile mümkündür. İşte ancak o zaman, bütün bir Kıbrıs'ın üyeliği AB için baş ağrısı olmayacaktır; adada huzursuzluk ve çatışma tehlikesi ortadan kalkacaktır; Türkiye-AB ilişkilerinin iyileşmesi ve aynı çatı altında bütünleşme süreci hız kazanacaktır.

TAM BİR ALDATMACA

Rum Yönetimi lideri Glafkos Kliridis'in AB'ye üyelik müzakerelerine Kıbrıs Türk tarafının da katılması önerisi ise tam bir aldatmacadır; bir Bizans oyunudur. Kliridis'in amacı, kendisinden direktif alarak üyelik müzakerelerini AB ile yürüten heyette Kıbrıslı Türklerin de yer almasını sağlayarak Güneydeki yasadışı Rum hükümetini Türk tarafının da resmen tanıdığını kanıtlamaktır.

Kliridis'in bu art niyetli çağrısı karşısında Denктаş haklı olarak şunu sormaktadır:

"Kıbrıs Heyetine Türkler eşit sayıda da katılsa, hatta heyet başkanı da olsa, bu heyet kimin emrinde olacak, kimden direktif alacak, kimin heyeti olacaktır?"

Bu karma heyetin, Kıbrıs Hükümeti olarak tanınan, fakat sadece Rumlardan oluşan Hükümetin ve yönetimin heyeti olacağı ve sadece onlardan direktif alacağı aşikârken, ortada iki halkın uzlaşması, anlaşması sonucu ortaya çıkan bir yeni Kıbrıs Cumhuriyeti ve her iki tarafın katılımı ile oluşacak merkezi bir Kıbrıs Hükümeti henüz oluşmadan, Kıbrıslı Türklerin, adanın tümünü temsil ettiğini iddia eden Güneydeki yasa dışı Rum Hükümeti heyetinde yer alması, 40 yıldan bu yana elde edilen tüm hak ve kazanımlarımızı, özgürlüğümüzü ve siyasi eşitliğimizi, egemenliğe dayalı ulusal varlığımızla devletimizi inkâr etmek anlamına gelmez mi?

AZINLIK KONUMU

Bir çözüm olmadan, AB üyelik müzakereleri sürecinde Rum heyetine katılmak, Kıbrıs Türklerinin **Batı Trakya Türk toplumu gibi**, Rum-Yunan Cumhuriyetinde basit bir azınlık konumuna düşmesini peşinen kabullenmek demektir.

Ne yazık ki Yunanistan'ın Türkiye'den çok önce, 1981 yılında AB üyeliğine kabulü, Türk-Yunan ve Türk-AB ilişkilerinde çok daha avantajlı konuma girmesine büyük bir olanak, önemli bir fırsat yaratmıştır. AB içinde kararların oybirliği ile alınmasının her üye ülke için yarattığı VETO hakkını Yunanistan Türkiye aleyhinde birkaç kez kullanmış, bu sayede AB'nin Türkiye'ye gerek gümrük birliği, gerekse aday ülke olması nedeniyle yapması taahhüt altına alınmış mali yardımların yıllarca gerçekleşmesini önlemiştir. Türkiye-AB ilişkilerinin gelişmesi ve Türkiye'nin adaylığa

kabulü sürecinde sürekli olarak Kıbrıs ve Ege sorunlarını kendi lehine avantajlar sağlamak için şantaj nitelikli davranışlarla birer koşul haline getirmeye büyük çaba göstermiş ve bunda şimdilik kısmen de olsa başarılı olmuştur.

CİDDİ BİR UYARI

Bu gerçeklere son makalelerinden birinde dikkat çeken Londra Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Clement DODD, Rum-Yunan ikilisinin, Güney Kıbrıs'ın, Avrupa Birliği üyeliğini gerçekleştirmek bunu tüm adanın üyeliği şeklinde kabul ettirmek suretiyle bir taşla iki kuruş vuracaklarını belirtmekte ve şöyle demektedir:

*"Eğer Güney Kıbrıs AB üyeliğine kabul edilirse, AB üyesi bir ülke olarak topraklarının bir kısmının yabancı bir devlet tarafından işgal edilmiş olduğunu ileri sürerek, AB'nin bu hususta birşeyler yapması, örneğin Türkiye'ye yaptırımlar uygulaması çağrısında bulunabilir. Bu durum ise, Türkiye'nin gümrük birliğini terketmesi ve ceza olarak üyelik statüsünü kaybetmesiyle sonuçlanabilir. İşte o zaman Türkiye'de siyasi bir kargaşa yaratılabilir."*³

Prof. Dodd, bu hususa dikkat çektikten sonra, daha da ciddi bazı olası gelişmelere değinmekte ve şu önemli yorumda bulunmaktadır:

"AB içinde bir gelecek yaratmaktan vazgeçmek, tarihi bir siyasi hevesin (ambition) sonu olacaktır. Fakat Kıbrıs Türklerini gözden çıkaran (satan) herhangi bir hükümet ayakta kalamaz. AB ile ortaya çıkan zorluklar, Ankara'da milliyetçi ve İslamcı siyasi partileri iktidara getirir. Bu da, Batının petrole dayalı çıkarlarının bulunduğu Orta Doğu ile Hazar denizi bölgesinde, ayrıca Orta Asya'da Türkiye'nin bir istikrar faktörü olma arzusu ve kapasitesini ciddi şekilde kısıtlayacaktır."

Böyle bir durumda, Türkiye ve Yunanistan arasındaki düşmanlığın azalması da beklenemez. Üstelik, hayal kırıklığı ve asabiyet, Kıbrıs'ta ve Ege'de, Doğu Akdeniz'deki barış tehdit edici olaylara da pekâlâ yol açabilir."

Kıbrıs'ta kalıcı ve adil bir çözüme varılması, ancak AB'nin tuttuğu yanlış yoldan dönmesi ve Rum liderliğine, 'bir anlaşma oluncaya kadar

³ Dodd, Prof Clement, *The World Today*, March 2001, s.18-19.

Kıbrıs'ın üyelik sürecinin dondurulacağı' mesajının verilmesi ile hız ve ivme kazanabilir.

Bu görüşün doğruluğunu kanıtlamak gayet basittir. AB'nin, Kıbrıs'ın üyelik müzakeresinin ancak çözümden sonra gündeme gelebileceğini bildirmesi, söylediğimizin haklılığını doğrulamak için yeterli olacaktır. AB bunu yaptığı takdirde, Kıbrıs'ın üyelik başvurusuna ilişkin aldığı yanlış kararlarla işlediği çok ciddi, çok vahim hataları düzeltmiş ve Kıbrıs'ta kalıcı bir çözümün yolunu açmış, uzlaşma sürecini hızlandırmış olur.

BEDELİ AĞIR OLACAKTIR

Yok böyle yapmaz da, 'süreç başlamıştır, artık durdurulamaz' gibi hiçbir inandırıcılığı olmayan sözlerle, Kıbrıs Türk Halkını 1960 Cumhuriyeti'nin kurucu ortağı olarak elde ettiği statüden ve uluslararası hukuka dayalı siyasi eşitlik, egemenlik ve güvenlikle ilgili haklarından yoksun bırakmak amacına yönelik yasa ve ahlak dışı Bizans oyununa bizi kurban etmekte direnirlerse, bunun sonuçlarını iyi hesaplamalıdır. Çünkü **işte o zaman, adanın bugünkü bölünmüşlüğüne pekiştirmiş ve KKTC'nin Türkiye ile, en azından Rum kesiminin AB ve Yunanistan'la entegrasyonu ölçüsünde bütünleşmesini adeta empoze etmiş olacaklardır.**

Böyle bir sonuç, hem AB-TC, hem de AB-Kıbrıs Rum kesimi arasında sorunların kat kat artmasına neden olacak, bölgede gerginliği daha da körükleyecektir. Batı Avrupa ve AB, herhalde böyle bir sonuca varmak niyetiyle yola çıkmış değildir. Belki de, sonuçlarını iyi hesaplayamadan, Rum-Yunan ikilisinin oyununa gelmişlerdir. Başlattıkları hatalı ve tehlikeli sürecin, belki de Kıbrıs sorununun çözümüne yardımcı olacağı propaganda-sına kapılmışlardır. Belki de TC-AB Gümrük Birliği pazarlığı esnasında Türkiye'nin elindeki kozlarını kullanmasını önlemek, pazarlık gücünü, Kıbrıs'ın üyeliği konusunu gündeme getirerek zayıflatmak ve böylece Ankara'yı bazı olup-bittilerle baş başa bırakmak stratejisi olarak bu yola başvurmuşlardır.

Ama bu yanlış davranışın, uluslararası hukuku hiçe sayma pervasızlığının, mutlaka AB için de bir bedeli olacaktır. Ortadoğu'da, Kafkaslar da, Balkanlar da ve nihayet dünyada gelişmekte olan duruma ve yer alan olaylara dikkatlice bakmak ve Türkiye'deki siyasi gelişmeleri biraz akıllıca ve iyice izlemek, ne dediğimizin anlaşılması için yeterlidir.

KKTC'nin Avrupa uygarlığına, kültür ve yaşamına yakın ve yatkın küçük, fakat başı dik, aydın, uzlaşıcı ve barışçı Türk halkının büyük çoğunluğundan çok samimi duygularla ve tam bir açık kalplilikle yükselen seslere, uyarılara kulak vermesi ve **hukukun üstünlüğüne saygı göstermek erdemine sahip olduğunu AB'nin kanıtlaması zamanı gelmiştir.**